

JULIEN GREEN:

NAPLÓRÉSZLETEK

Néhány év óta sok mindentől eltávolodtam. Néha egy bárkábanülő embernek látom magamat. A bárka eltávolodik a parttól. Még jól látom a földet és virágait, házait, mindazt a szépet és kellemeset, melyet nekem nyújtani tud, de időről-időre egy-egy erőteljes evezőcsapás mindig távolabb visz mindentől. Ilyenkor könnyű szorongást érzek, de utána mindig mély nyugalom következik.

A napokban, miközben zenét hallgattam, egy másik világ közvetlen közelségének nagyszerű érzése kerített hatalmába. Ott van kitapinthatatlan fátyol mögött, az igazság világa, Isten országa, mely gyermekkoromban annyira érdekelt.

Ha életemre gondolok, kevés haladást látok benne. Pedig erősen él bennem az igazság megismerésének a vágya; de ez olyan kaland, mely sok bátorságot követel az embertől. Ha valaha is sikerül megismernem ezt az igazságot, meg fogom osztani azokkal, akiket szeretek. Majd eljön az a nap, amikor készek leszünk. Akkor elmondom mindazt, amit megtudtam és sokkal boldogabbak leszünk. Mindnyájan tudni fogjuk végre, hogy a halál nem létezik, hogy a halál lidércálom, melyet tudatlanságunk talált ki, s együtt leszünk mindörökké...

Hogyan lehetne megváltoztatni életemet? Belülről. Hiába égetek el könyveket és kéziratokat. Ezzel még nem mondom le semmiről; új szívet kell kérni s a többi nehézség nélkül megtörténik. Mindig meglepődöm s kissé megrémülök, ha olyan embereket látok, akik azt képzelik, szép képeket, ritka bútorokat, értékes könyveket birtokolnak, holott ennek éppen az ellenkezője igaz: mindezek a tárgyak urai azoknak, akik tulajdonosaiknak gondolják magukat. Hányan elmondhatnák: „egy Pollaiulo bronzszobor, két tizenhatodik századbeli szekrény, egy Delacroix-vázlat szolgálja vagyok...” S minél gazdagabb az ember, annál számosabbak és zsarnokabbak ezek az urak.

Ahányszor felnyitom a Bibliát, mindannyiszor közvetlen célzást találok benne életemre, problémáimra, erkölcsi gyarlóságaim különleges megnyilatkozásaira. Ezért érzem ezt a könyvet mágikus könyvnek. Kiről beszél például Jeremiás könyvének második fejezete? Az olvasóról, bármelyik olvasóról, aki ezen a helyen nyitotta fel a könyvet és azt olvassa,

amit én olvasok ott a vadzsamárról, mely soha sincs jóllakva, Izraelról, aki eladja magát a *baalim*-oknak, úgy amint mi futunk hamis istenek, vagyis a világ összes káprázatai után, a mulandó dolgokban keresvén örömről, holott csak a természetfeletti öröm igaz és tartós. Rengeteg ilyen példát lehetne idézni.

Az imént Haendel *Herakles*-ának egy részét hallgattam, azt hiszem Jole dalát. Kíséretének szépsége olyan komoly és szép, hogy egész bensőmet átjárta, mintha jelenés lenne. A fül lépésről lépésre követte, elragadtatással, *az enyhe éjt, mely lépked*, mely valamilyen titokzatos lépcsőn jön lefelé. Felvettem a kérdést, vajjon nem a zenén át jutunk legkönnyebben érintkezésbe önmagunkkal, lényünk ama titkos részével, melyet a világ elrejt előlünk, s talán Istennel is.

Ha csak azt tudnák az emberek, hogy az egész ég keblünkbe fér, és hogy az Örökkévaló bennünk pihen, hogy a Mindenség hangja minden pillanatban szól hozzánk, az eső morájában, egy madár dalában, néhány vonásban, melyet egy négyzögletes papírra vetett egy művész, Bach egy Preludiumában... Csak a süketek és vakok mennek át az életem anélkül, hogy annak szüntelenül feltörő szépsége rájuk nehezednék.

Kivéve, ha könyvemet írom, sohasem gondolom: „Most ezt csinálom és, észszerűen, mást nem tudnék csinálni.” Nem. Ha olvasok, ha sakkozom, vagy ha sétálok, egy gondolat kísér és tart hatalmában: mi mindent tudnék most tenni s nem teszem. Ennek az oka, azt hiszem, nem annyira a figyelem állhatatlansága, mint inkább valami mély falánkság. Ha egy élvezetnek átadom magam, úgy érzem, megfosztottam magamat egy más, szomszédos és lehetséges élvezettől. Általánosságban egy bizonyos életrajzot követek, mely valószínűleg halálomig vezet majd el engem, s egészen halálomig azt fogom sajnálni, miért nem éltem másként, miért nem vásároltam más értékeket a kezemben levő eszközökkel. De ha írok, tökéletes teljességben *jelen* vagyok.

Azt hisszük, úgy leszünk boldogabbak, ha megsokszorozzuk kincseinket, pedig ezzel szenvedésünk okait is megsokszorozzuk. Kincseken nemcsak pénzt értek, hanem, amit pénzzel meg lehet szerezni, s általában, amit a Sátán ígért Krisztusnak. De ha a szemlélődés kedvéért elhagyjuk a világot, voltképpen egy új s éppolyan erős kincshez, a lelkihez ragaszko-dunk. Mit jelent hát ez a szó: lemondás? Maritain egyszer egy

zárda főnöknőjének szavát idézte előttem, melyet a főnöknő valamelyik apácával kapcsolatban mondott, aki túlságosan ragaszkodott a Regulához: „Hosszú tisztítóútzben lesz része, erényeiért...”

Ma reggel a következőre gondoltam: A gyermek anyjának méhében melegben van s valószínűleg boldog. Azt hiszi, hogy az a kis langyos tér a világa, ahol mindene megvan. Milyen sejtelve lehet arról a világegyetemről, melyet mi ismerünk. Semilyen. Ha feltételezzük, hogy érintkezésbe lehet lépni a még meg nem született gyermekkel, milyen fogalmakat tudnánk adni neki egy könyvről vagy házról? A legcsekélyebbet sem. Ugyanílyen vonatkozásban vagyunk a túlvilággal, mely körülöttünk terül el s amelyet általában csak a halállal érünk el. Valójában mi is egy homályos üregben élünk, ahol jól érezzük megunkat, és csak akkor fogunk sikolyok között megszületni, ha meghalunk. Akkor majd egy kifejezhetetlen szépségű világot fedezünk fel, és szabadon fogunk sétálni a csillagok között.

Ha a misztikusok a láthatatlan világ nagyurái, a spiritiszták a betörői. Az egek birodalmát erőnek erejével meg lehet hódítani, de nem betöréssel.

Milyen evangéliumot lehetne írni, ha valaki összegyűjtené azokat a szavakat, melyeket Krisztus intézett szentjeihez. Ha nekem kellene megcsinálnom ezt a könyvet, megfelelő helyre tenném a szót, melyet Szalézi Szent Ferenc hallott, egy nap, amikor a predesztináció gondolata gyötörte: „Nevem nem az, aki elítél. Jézusnak hívnak.” És azt a másikat Szent Terézhez, aki azon szomorkodott, hogy többé nincs joga köznyelven olvasni a szentírást: „Élő könyvet fogok neked adni.”

Szívünk minden dobbanása Isten dolga. Ő tudja, hányszor dobbant. Ő tudja, mennyi van még hátra. Ez a gondolat kiapadhatatlan öröm forrása.

Annak szeretnék írni, aki egyedül van.

Azt hiszem, az egész világon semmi sincs jobban megterhelve emberi gondolatokkal, mint egy út. Az összes nagy úton, ahol emberek mennek, gyalog, lóháton vagy kocsin, regényeket gondoltak ki, gyilkosságokról álmodoztak, forradalmakat készítettek elő és talán az emberiség jólétén munkál-

kodtak. Ha az utak nem léteznének, ha lehetségessé válna egy pillanat alatt egyik városból a másikba eljutni, az emberi faj mentális tevékenysége rövid időn belül elgyöngülne, s mi végül is körbe forognánk egy mindinkább leszűkített szellemi területen, nem lévén többé út, ahol elmenekülhetnénk...

Ha valamikor meg akarnék téríteni valakit, úgy érzem, távolról sem templomokba vezetném, hanem *lokálokba*, mert nincs semmi, ami melankólikusabb lenne, ami erősebb nosztalgiát ébresztene az emberekben az abszolútum iránt, mint férfiakat és nőket táncolni látni, egy néger zenekar nyögéseire, cigarettafüstben és egy szűk terem forróságában. A boldogságnak ez az utánzata olyan rút és szomorú, hogy az embernek valószínűleg kedve támadna örökre kimenekülni a világból.

Amikor elolvastam a rossz napihíreket, megint dolgozni kezdtem, azzal a meggyőződéssel, hogy annál nagyobb lelkiismeretességgel kell dolgozni, minél inkább elveszettnek látszik minden. Mert valójában soha sincs elveszve semmi. Ha majd szétfoszlik ennek az életnek a hosszú álma, meg fogjuk érteni, hogy a munka és a szeretet volt az egyedüli valóság, s bizonyos módon, e kettő összekeveredett. A többi pusztá vázslat.

Nincs titkosabb dolog az emberi tekintetnél. Mások az örömet, kétségbeesést, haragot vagy a vágyat olvassák ki belőle, de nekem mindig úgy tűnt, hogy a múlt izgalmak mellett mást is rejteget, és hogy az a *más* kifejezhetetlen. Még a külső világ felé fordult szemek mélyén is sejtetni lehet egy titokzatos hátsógondolat, vagy ha jobban tetszik: valamilyen második tekintet jelenlétét, melyből néha valami felvillámlik. Milyen szóval lehetne ezt meghatározni? Nem tudok ajánlani egyet sem. Azt hiszem, valaki olyannak a tekintete ez, aki *tud*, ez az egész, amit erről mondhatok. Gyermek szemében gyakrabban felfedeztem, mint a felnőttekében. Megtörtént velem, hogy szegyenkeztem, miközben egyes emberek ostobaságait hallgattam, mert míg közönséges és unalmas módon beszéltek hozzám, felémfordított tekintetükben kifürkészhetetlen bölcsesség csillogott, melyről nem volt semmi tudomásuk.

„Tegnap óta vagyunk csak itt, nem tudunk semmit”, ez foglalja össze néhány szóban az emberi ismeretek állapotát és tág teret hagy a hitnek. Mert az Irás nem tévedhet. Ó! ha valamikor árnyék borul életemre, bárha mindig mellettem lehetne ez a lámpa, hogy lépteimet vezesse!

Just Béla fordítása.